

Ny lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. Orientering om den nye studieordning. Informationsbrev 1, 2003

Den 20. maj 2003 vedtog Folketinget forslag til danskuddannelse af voksne udlændinge. Med lovens ikrafttræden den 1. januar 2004 iværksættes en ny studieordning på danskundervisningsområdet, som der orienteres om i det følgende.

1. Indhold, evaluering, prøver og visitation

Den nuværende forholdsvis detaljerede regelstyring af uddannelsesområdet afløses med L 158 af langt friere rammer for udbydere og kommuner til at organisere og tilrettelægge uddannelserne.

Der gives som hidtil et tresporet tilbud om danskundervisning, men således, at de hidtidige tre undervisningsspor afløses af tre nye danskuddannelser, der benævnes Danskuddannelse 1, Danskuddannelse 2 og Danskuddannelse 3. Den nuværende niveau- og trinopdeling erstattes af de tre uddannelsers opdeling i hver 6 moduler, hvis indhold og mål fastsættes i uddannelsesbekendtgørelsens læseplaner. De tre uddannelser indledes alle med et styrket kursus i samfundsforståelse, der gennemføres inden for rammerne af de to introducerende moduler.

Danskuddannelserne har alle understøttet beskæftigelse som deres primære mål, og på denne baggrund styrkes erhvervsretningen af uddannelsernes indhold. De indholdsmæssige mål vil fortsat være så rummelige, at undervisningen på alle moduler vil kunne tilpasses kursisternes og virksomheders samt øvrige aktiveringssteders individuelle behov. Der forudsættes et tæt indholdsmæssigt, tidsmæssigt og geografisk samspil mellem danskindlæringen og den enkelte udlændings beskæftigelse eller aktivering.

Det skal tilføjes, at særlig fagspecifik danskundervisning, der særskilt er rettet imod én eller flere virksomheders produktion, personalepolitik, arbejdspladskultur m.v., som i dag alene kan udbydes af sprogcentre m.fl. som indtægtsdækket virksomhed. Det er væsentligt, at udbyderne gør sig dette klart fra starten, når der træffes aftale med virksomheder om udgående service. Ofte vil det være således, at virksomheden selv - ved hjælp af egne medarbejdere - vil kunne påtage sig den virksomheds- og fagspecifikke del af undervisningen. En anden mulighed er at udbyderen står for denne undervisning, som i så fald udbydes som indtægtsdækket virksomhed.

Alle tre danskuddannelser afsluttes med en centralt stillet prøve. Danskuddannelse 1 afsluttes med en nyudviklet Prøve i Dansk 1, Danskuddannelse 2 afsluttes med en justeret Prøve i Dansk 2, der erstatter den hidtidige Almenprøve 1, og Danskuddannelse 3 afsluttes efter modul 5 med Prøve i Dansk 3, der erstatter den hidtidige Almenprøve 2 og de to modulprøver DAF og DUF, medens modul 6 afsluttes med den hidtidige Studieprøve.

Modulerne 1 og 2 på alle uddannelserne udgør introduktionsfasen, hvor undervisningen i kultur- og samfundsforhold i Danmark koncentrerer. Ved overgangen mellem modulerne vurderer udbyder-

ne/læreren, hvorvidt bekendtgørelsens mål for modulet er nået. Integrationsministeriet udarbejder det nødvendige testmateriale, der kan danne baggrund for denne vurdering.

I forbindelse med overgangen til den nye studieordning pr. 1. januar 2004 skal alle kursister, der er i gang med undervisningen, indplaceres på de nye uddannelser og moduler. I denne forbindelse udarbejder Integrationsministeriet en visitationsvejledning, der kan tjene som redskab for udbydernes indplacering ved årsskiftet samt ved optagelse til danskuddannelserne i fremtiden.

2. Tilrettelæggelse af uddannelsen

Det tætte samspil mellem danskindlæringen og den enkelte udlændings arbejdsmarkedstilknytning forudsætter, at danskuddannelsen i langt højere grad end hidtil tilrettelægges fleksibelt og individualiseret i overensstemmelse med den enkelte udlændings behov, forudsætninger og beskæftigelses- eller aktiveringssituation. Det betyder, at nye tilrettelæggelsesformer skal tages i brug i langt højere grad, end det hidtil har været praktiseret.

Holdningsreglerne ophæves. Der stilles ikke længere krav om, at undervisningen skal foregå på hold sammensat af kursister med ensartede dansksproglige forudsætninger og mål. Den traditionelle holdbaserede undervisning med lærerstøttede konfrontationstimer videreføres, hvor det er muligt og hensigtsmæssigt, men denne tilrettelæggelsesform forventes snarere at blive undtaget frem for reglen. Læring sammen med andre er fortsat altafgørende og fordres ikke mindst, når de mundtlige færdigheder skal tilegnes. Par-, gruppe-, holdundervisning praktiseres, når det er muligt og hensigtsmæssigt, men den enkeltes forudsætninger og behov er omdrejningspunktet og ikke holdets, og en langt højere grad af differentiering end hidtil er derfor påkrævet.

Klasseundervisningen især på Danskuddannelse 2 og 3 vil blive suppleret med selvstudier i studieværksteder, med eller uden lærerstøtte, samt selvinstruktion på basis af elektroniske undervisningsmaterialer. Hertil kommer, at der i langt højere grad vil blive fokuseret på udgående service fra udbydernes side, således at undervisningen flyttes derhen, hvor kursisterne befinder sig, ikke mindst til deres arbejdsplads. Første fase af udvikling af edb-baserede undervisningsprogrammer, der relaterer sig til læseplanerne for de enkelte moduler, og som kan supplere katederundervisningen, er under udvikling med henblik på ibrugtagning samtidig med lovens ikrafttræden. Programmerne vil være tilgængelige for brugerne via internettet mod et beskedent gebyr for adgangen til programmerne. Udviklingen af programmerne vil kunne medvirke til at styrke den virksomhedsforlagte undervisning.

3. Uddannelsernes normering (tidsanvendelse for uddannelsernes gennemførelse).

Som noget nyt forudsættes det, at danskuddannelserne gennemføres senest inden for en treårig periode (typisk den treårige introduktionsperiode efter ankomsten til Danmark). Tidsforbruget for uddannelsernes gennemførelse, dvs. uddannelsernes normering, er fastlagt til 1.2 årsværk inden for den treårige periode. Der regnes således med en arbejdsbelastning på i gennemsnit 2042 arbejdstimer til uddannelsernes gennemførelse (1 årsværk er 46 uger á 37 timer og 1.2 årsværk er 55,2 uger á 37 timer svarende til 2042 arbejdstimer). For et standardforløb regnes der således med i gennemsnit 340 arbejdstimer pr. modul.

Normeringen i arbejdstimer/arbejdsbelastning må endelig ikke forveksles med forbrug af undervisningstimer, der forudsættes at være væsentligt mindre ikke mindst på danskuddannelserne 2 og 3. De resterende 1.8 årsværk af den treårige periode forudsættes anvendt i forbindelse med kursistens beskæftigelse eller aktivering, herunder deltagelse i anden uddannelse.

Nogle vil kunne klare uddannelsen hurtigere end den normerede arbejdstid, andre behøver mere tid og vil derfor have behov for at inddrage dele af fritiden i dansktilægnelsen. Atter andre kan ikke nå at gennemføre uddannelsen inden for den treårige periode, og i så fald træffer kommunen beslutning om fortsat uddannelse, medmindre det drejer sig om udlændinge, der på grund af ustøttet fuldtidsarbejde eller sygdom og barsel m.v. ikke har kunnet gennemføre uddannelsen til tiden og derfor har ret til forlænget uddannelsesperiode.

Den overordnede tilrettelæggelse af den enkeltes tidsforbrug til henholdsvis danskuddannelse og beskæftigelse/aktivering fastlægges for kursister omfattet af integrationsloven af den integrationsansvarlige kommune i samråd med udlændingen i den individuelle kontrakt for den enkeltes integrationsforløb. Det forudsættes, af kommunen gennem aftale med de involverede virksomheder og øvrige aktiveringssteder sikrer, at der afsættes den fornødne tid til danskuddannelse i den treårige introduktionsperiode. Delmål for kortere undervisningsperioder opstilles i den individuelle læringsplan, som er et pædagogisk arbejdsredskab, der udarbejdes af læreren i samarbejde med den enkelte kursist, og som justeres i takt med justeringen af den individuelle kontrakt.

Tempoet afhænger dels af udlændingens indlæringshastighed, dels af den tid, der kan afsættes til uddannelsen. Varetager udlændingen et job sideløbende med danskuddannelse vil der typisk kun kunne afsættes nogle få timer ugentlig til danskuddannelse. Det betyder, at gennemførelsen af et modul kan tage et halvt år eller mere, medens andre, der har mulighed for at bruge flere ugentlige timer på danskuddannelse kan afslutte det samme modul på 3 måneder eller mindre. Nøgleordet er individualisering af uddannelsesstilbudet i forhold til den enkeltes muligheder og forudsætninger.

4. Betaling for danskuddannelsen via progressionsbaserede modultakster

Kommunalbestyrelsen i udlændingens bopælskommune afholder som hidtil udgifterne forbundet med danskuddannelsen. Selvforsørgende kursister, der ikke er omfattet af integrationsloven, skal fra 1. januar 2004 erlægge et gebyr for deltagelse i uddannelsen.

Kommunens afregning med udbyderen sker gennem progressionsbaserede modultakster, der skal dække alle udgifter forbundet med undervisningen (lærerløn, husleje, administration, udgifter til prøveafholdelse, undervisningsmaterialer, edb-udstyr m.v.). På de årlige finanslove fastlægges vejledende takster, der vil være forskellige for de tre uddannelser, størst på Danskuddannelse 1 hvor udgiftsniveauet normalt er højst. Kommunerne har mulighed for at aftale modultakster med udbyderne, der afviger fra de vejledende standardtakster, hvis forholdene taler derfor.

Modultaksterne er den standard, udbyderen må indrette sin virksomhed efter. Kommunen betaler normalt kun modultaksten én gang for en kursist. Modultaksten erlægges forud, og kommer - bortset fra modul 1 - først til udbetaling, når en kursist har nået målet for det modul, der er betalt for, og er oprykket til næste modul i rækken. Som nævnt er det udbyderen/læreren, der vurderer, hvorvidt oprykning kan finde sted, og som står inde for, at målene for det forudgående modul er nået. Udbydere, der snyder på vægten, vil næppe kunne fortsætte deres samarbejde med den eller de kommuner, der er indgået overenskomst med, og som i øvrigt har tilsynet med den pågældende udbyders virksomhed.

De vejledende modultakster er udtryk for en gennemsnitsberegning med hensyn til tids- og ressourceanvendelse og dermed udgifterne forbundet med uddannelsens gennemførelse. Den nye afregningsform kombineret med afgrænsningen af kursisternes uddannelsesret til tre år som en hovedregel skal medvirke til en langt mere målrettet og systematisk gennemførelse af danskuddannelsen end hidtil. I beregningerne indgår en forudsætning om, at udbyderne vil kunne gennemføre uddannelsen billigere for nogle kursister, medens andre vil være mere ressourcekrævende end gennemsnittet.

5. Opfølgning på loven

Et omfattende pædagogisk udviklingsarbejde er igangsat med henblik på lovens gennemførelse. Det drejer sig primært om justering af læseplanerne i tilknytning til modulopbygningen af uddannelserne samt udvikling og justering af prøverne. Hertil kommer udvikling af visitationsmateriale med henblik på indplacering på modulerne samt udvikling af evalueringsmateriale til brug for vurderingen af hvorvidt målene for de enkelte moduler er nået.

Arbejdet med udarbejdelse af nye bekendtgørelser (uddannelsesbekendtgørelse og prøvebekendtgørelse) er ligeledes iværksat med henblik på at sikre, at det nye regelsæt kan være klar i rimelig tid inden lovens ikrafttræden.

I løbet af efteråret vil ministeriet iværksætte en række aktiviteter med henblik på information om loven og dens konsekvenser for vore samarbejdspartnere på uddannelsesområdet.

Marianne Lehmann